

## עכו, מס' 61

לפני שנת 1291

אלו מן השאלות שהשבתי לרב רבי יוסף דשאנטיש<sup>1</sup>, הדר בעכו, והם ט"ו, וכתבתי אותם כפי עינאם.

מקור: שו"ת הרשב"א, א, סימן שמו.

ספרות: Gallia Judaica, pp. 658–659; פראוור, הצלבנים, עמ' 325 והערה 202 שם; נ' אלוני, "תריסר סופרים ותריסריים ספרים בימי הביניים", ארשת, ו (תשמ"א), עמ' 37–39.

1 Saintes שבדרום-מערב צרפת. אולי הוא החכם הנזכר בס' אורחות חיים, ב, ברלין תרס"ב, הלכות קידושין, ג, עמ' 56. גם ייתכן, שהוא ר' יוסף משיינוש, הנזכר בס' תוצאות ארץ-ישראל (וראה להלן, מס' 67 והערה 8 שם). ואולם, לדעת רוב החוקרים שיינוש היא שאנץ (Sens). וראה: אסף, מקורות ומחקרים, עמ' 77, הערה 13; Gallia Judaica, p. 662; H. Gross, Etude sur Simson ben Abraham, REJ, VI (1883), p. 175, n. 2.

## עכו, מס' 62

לפני שנת 1291

פירוש מסכת ראש השנה, חברו הרב המובהק מרנא ורבנא נר ישראל רבינו משה בן כבוד הרב הדיין אבן מיימון, מרמון ספרד.<sup>1</sup> הועתק הספר במדינת הים. העתיקו ר' שמואל בן ר' אברהם שקיי"ל בעכו<sup>2</sup> מכתבת רבינו משה מאור הגולה ז(כרונו) ל(ברכה).<sup>3</sup>

מקור: כ"י פאריס, הספרייה הלאומית, heb. 336, דף 38 ע"ב – הקדמה לפירוש הרמב"ם לבבלי ראש-השנה.

פורסם: י' ברי"ל, יין הלבנון, פאריס תרכ"ו, עמ' 1; קובץ חידושי הרמב"ם לתלמוד, מהדורת מי"ל זק"ש, ירושלים תשכ"ג, עמ' נח.

ספרות: ריינר, עלייה לרגל, עמ' 34–37; י' תא-שמע, "פירוש הרמב"ם לתלמוד – חידה ודרך פתונה", שנתון המשפט העברי, יד-טו (תשמ"חתשמ"ט), 299–305.

1 היא גראנאדה, מקום הולדתו של הרמב"ם. קטע זה פותח את פירושו של הרמב"ם לבבלי למסכת ראש-השנה. בתחילת הפירוש מופיעה גם הכרוניקה המשפחתית, שקטעים ממנה הובאו לעיל, מס' 5, ובמדור "מקומות קדושים", הערכים "חברון", מס' 2, ו"ירושלים", מס' 3.

2 חכם פרובאנסאלי, ששהה בעכו בשלהי התקופה הצלבנית. ראה עליו: י' שצמילר, "מגילת התנצלות הקטן" לרבי קלונימוס בן קלונימוס", ספונות, י (תשכ"ח), עמ' כז-כח; תא-שמע, עמ' 5, הערה 303.

3 בשולי הכרוניקה הנזכרת לעיל, הערה 1, מופיעה ההערה הזאת: "עד כאן העתיק שמואל שקיי"ל מכתבת עצמו איש האלקים רבינו משה ז"ל, וזה העתיק מכתבת אדונינו הנגיד רבינו דוד בן רבינו משה ז"ל", ואחר-כך באות תוספותיו של דוד הנגיד על הכרוניקה המשפחתית. אין אפוא להקדים את העתקת הכרוניקה ופירוש הרמב"ם למסכת ראש-השנה לימיו של דוד הנגיד. כיוון שהועתקו בעכו יש להניח, ששני החיבורים הגיעו לשם עם דוד הנגיד הגולה. יש אפוא לייחס את הקטע הזה לשנים 1286–1291.

## עכו, מס' 63

לפני שנת 1291

שאלת: אחד מיושבי מיוקרה הלך לעכו וכתב שם גט לאשתו שבמיוקרה.

מקור: שו"ת הרשב"א, חלק א, בולוניה רצ"ט – בני-ברק תשי"ח-תשי"ט, סימן אלף ריג.

## עכו, מס' 64

לפני שנת 1291

עוד שאלת: שאלה א(חת) באה לפנינו מחכמי גיב"ל<sup>1</sup> --- והנה, בא מנהג מכל חכמי א(רץ) (ישראל) וכל חכמי בבל, כששואלין שאלה, לא יחתום בה שום אדם. וכך אומרים: יורונו חכמי עכו משאלת כך וכך. ובהגיע שאלתם בידי הקהל, שתקתי ולא אמרתי דבר, עד ששמעתי מצפצפים מקצת חכמי עכו --- ונתברר לי, שעדיין לא עשו אנשי גיב"ל וחכמי דבר, ועומדים על שתי הסעיפים, אם כקצת חכמי עכו או כדברי הנמוך כמוני.<sup>2</sup>

מקור: שו"ת הרשב"א, חלק ו, וארשה [תרנ"ט], סימן סט.

[machonEI@ybz.org.il](mailto:machonEI@ybz.org.il)

טלפון 02-5398822-3

**ספרות:** פראוור, תולדות, ב, עמ' 402; הנ"ל, היישוב היהודי, עמ' 280–281.

- 1 גיביל (Gubail), גבל שבלבנון.
- 2 עד כאן דברי השואל הבא לחלוק על "מקצת חכמי עכו", ולא דברי הרשב"א. דומה, כי השואל נמנה עם חכמי קהילה אחרת מחוץ לגיביל, כי לא נמנה על חכמי עכו, וכי חרה לו שקהילות ארץ-ישראל העדיפו את חכמי עכו – שעליהם נמנו גם עולי צרפת ואשכנז – על החכמים המקומיים. מכל-מקום, השאלה מנוסחת בסגנון קנטרני-פולמוסי נגד חכמי עכו.

## עכו, מס' 65

לפני שנת 1291

ואני, יצחק (הקטן) בן (שלמה) (נטריא) (חמנא) ד(מון) ע(כו) ת(יבנה) ו(תכונן),<sup>1</sup> מעיד עלי שמים וארץ ואת בוראם, כי בעכו ת(יבנה) ו(תכונן) היינו יום אחד, אנחנו התלמידים, יושבים ושוניים לפני מורי הרב ר' שלמה צרפתי הקטן ז(כרונו) ל(ברכה). ואגב גררא הגענו לדבר לפנינו על אריסטוטליס בעוצם חכמתו אשר השיג שהיה איש אלהי. ואמר(ר) לנו מורי זה, הנזכר בעצמו בדרך אמת ונכון בעדות ברורה, ששמע מפי אנשי אמת, כי אריסטוטליס החכם הידוע, רבו של אלכסנדר, שחשק באשת אלכסנדר המלך תלמידו.

**מקור:** ס' מאירת עינים לר' יצחק דמן עכו, מהדורת ע' גולדרייך, ירושלים תשמ"א, עמ' נו.

**ספרות:** גרץ ושפ"ר, ז, עמ' 375.

- 1 "יהי"ב שני"ר דע"תו" – אחד הכינויים שבהם כינה את עצמו ר' יצחק דמן עכו, ע"פ ראשי-התיבות שנפתחו בגוף הטקסט. ראה: גולדרייך, שם, עמ' שעא.

לפני שנת 1291

## עכו, מס' 66

סמוך לעכו תחום שבת<sup>1</sup> יש שם הר, ושם בית הקברות לישראל,<sup>2</sup> יש אומרין, כי שם קבר דבורה הנביאה. ובעיר עכו יש שם שער אחד בגבול ארץ ישראל קורין אותו שער חשמונאי.<sup>3</sup> מעכו לחיפה ד' פרסאות, והדרך על שפת הים עד שמגיעים לחיפה, ושם בית הקברות לתחתית הר הכרמל. שם קבורת כמה גדולי חסידים שבאו מעבר לים.<sup>4</sup>

**מקור:** אלה המסעות, עמ' 145.

**ספרות:** ש"ח קוק, "בית הקברות בתחתית הר כרמל", ידיעות, יא (תשי"ד), עמ' 65–66; הנ"ל, עיונים ומחקרים, ב, עמ' 130–133; הנ"ל, "הספרים 'אלה המסעות' ו'תוצאות ארץ-ישראל'", שם, עמ' 308–314; ברסלב, לחקר ארצנו, עמ' 123–128; פראוור, תיאורי מסע, א, עמ' 78–80.

- 1 בכ"י פאריס-כ"י: "כתחום שבת", כלומר, במרחק של כאלפיים אמה מגבול עכו, שהוא תחום השבת. לאלה המסעות זיקה ברורה לסי' תוצאות ארץ-ישראל (וראה להלן, מס' 67 והערה 2 שם), אך החוקרים חלוקים איזה מהם שימש את משנהו. לדעת פראוור תוצאות ארץ-ישראל הוא המקור, ואילו אלה המסעות הוא עיבוד מאוחר. אנו מניחים כאן, כי אלה המסעות נתחבר לפני חורבן עכו, ואילו סי' תוצאות ארץ-ישראל נכתב מאוחר יותר, כלומר, אלה המסעות הוא המקור, ואילו תוצאות ארץ-ישראל הוא פיתוחו, (וראה דיון רחב יותר בשאלה זו במבוא לדמור "מקומות קדושים"). לפיכך הובא כאן שני הקטעים על עכו בשלימותם.
- 2 בכ"י פאריס-כ"י וכתוצאות ארץ-ישראל: "ושם בית הקברות בארץ ישראל"; וכן עיקר. הכוונה היא לומר, שבית-הקברות נמצא כולו בארץ-ישראל, שלא כעיר עכו. עניין זה נובע ממעמדה ההלכתי של עכו, אשר, כפי שאומר ר' אחא בר יעקב, "יש בה ארץ ישראל ויש בה חוץ לארץ" (ירושלמי גיטין פ"א ה"ב, מג ע"ג). יש סוגיות שנחשבת בהן עכו לארץ-ישראל: "עכו כא"י לגיטין" (בבלי גיטין ו ע"א), ויש סוגיות שבהן היא נחשבת לחוץ-לארץ: "המוכר עבדו לעכו יצא לחירות" (ירושלמי גיטין, שם). הגדרה זו של מעמד עכו באה לידי ביטוי גם בספרות ההלכה בימי-הביניים. חשובים במיוחד דבריו של אשתורי הפרחי: "ויש לומר דאין זה כלומר, עכו כחוץ-לארץ אלא לענין חיוב המתנות דאוריתא"; כפתור ופרח, עמ' רעורעז; והשווה גם: ספר יוחסין, עמ' 101. אשתורי הפרחי ראה בעכו חלק מארץ-ישראל לכל דבר, פרט לחיובי תרומות ומעשרות. ההשקפה העממית, לעומת זה, ראתה בעכו חוץ-לארץ, או שלפחות נתנה ביטוי לספק, ועל-כן נקבעו בתי-הקברות של עכו מחוץ לעיר, בתחום הנמצא בארץ-ישראל לכל הדעות. על-פי תפישתם של אנשי עכו עבר הגבול בין ארץ-ישראל לחוץ-לארץ בשער חשמונאי. המשפט שלפנינו מוסיף אפוא על הראשונות. קודם סיפר על בית-הקברות שהוא בארץ-ישראל, ואחר-כך על הגבול הדק שבין התחומים, שסימנו השער.
- 3 שם זה ניתן, כנראה, בעקבות הריגת יהונתן החשמונאי בידי טריפון (חשמונאים א' יח: מה-מט).

4 כ"י פאריסקי"ח: "שם קבורת כמה גדולי ישראל וחסידיו עליונים, כולם באו מעבר לים". "מעבר לים" Ultra mare (וראה לעיל, מס' 20 והערה 1 שם). במקום המקביל בתוצאות ארץ-ישראל ניתן תיאור מפורט של הנקברים (וראה להלן, מס' 67).

## עכו, מס' 67

לפני שנת 1291

אלה תוצאות<sup>1</sup> ארץ ישראל: מדינת עכו היא היושבת על שפת הים הגדול, והיא בגבול נחלת אשר, ואחריה חוצה לארץ, כאשר הדבר ידוע בקבלה עד עתה, ועד פה הוא גבול ארץ ישראל. מעכו לצור המעטירה שבע פרסאות, ומצור לצידון שבעה פרסאות, ומצידון לבאירות עשר פרסאות. כל אילו ערים בצורות על שפת הים, הולכים זו מזו דרך יבשה ודרך ים. סמוך לעכו, בתחום שבת, יש שם הר, ושם בית הקברות בארץ ישראל, יש אומ(רים) כי שם קבר דבורה הנביאה. ובעיר עכו יש שער אחד בגבול ארץ ישראל, קורין אותו שער חשמונאי, אומ(רים) כי שם קבר חשמונאי.<sup>2</sup> מעכו לחיפה ארבע פרסאות, והדרך על שפת הים עד שמגיעים לחיפה, שם בית הקברות בתחתית הר הכרמל.<sup>3</sup> שם קבורת הרב הגדול רבנו שמשון בן ר' אברהם בעל התוספות<sup>4</sup> ז(כר) צ(דיק) ק(דוש) ל(ברכה), ושם קבור הרב רבינו יוסף מבורגוניא<sup>5</sup> ז(כר) צ(דיק) ק(דוש) ל(ברכה), והרב רבינו<sup>6</sup> בן רבינו יחיאל מפאריש המכונה שיר דילשוש<sup>7</sup> ז(כר) צ(דיק) ק(דוש) ל(ברכה), והרב ר' יוסף משיינוש<sup>8</sup>, והרב ר' יעקב מזיגורא<sup>9</sup> ז(כר) צ(דיק) ק(דוש) ל(ברכה), והרב ר' יעקב הקטן בן רבנו שמשון בעל התוספות<sup>10</sup> ז(כר) צ(דיק) ק(דוש) ל(ברכה), ומורי הרב ר' משה בן ר' נחמן מגירונא ז(כר) צ(דיק) ק(דוש) ל(ברכה),<sup>11</sup> וכמה גדולים לא ידענו שמותם.

מקור: תוצאות ארץ-ישראל, עמ' 76–77.

ספרות: 107–105; A. Neubauer, REJ, X (1885), pp. 105–107; וראה גם לעיל, מס' 66.

- 1 "תוצאות" משמע גבולות, על-פי שימושה של המלה בספר במדבר לג: ד-ב. "תוצאות ארץ ישראל" משמעו אפוא "אלה גבולות ארץ ישראל".
- 2 על בית-הקברות ועל שער חשמונאי ראה לעיל, מס' 66 והערות 2-3 שם. בתחילת הקטע שיבץ העורך-המחבר של ס' תוצאות ארץ-ישראל קטעים הלקוחים מתוך אלה המסעות. הקטע המתאר את הדרך מעכו לצור, צידון וביירות – לרבות הפסקה "כל אילו ערים בצורות על שפת הים", המתאימה, לכאורה, לתקופת הצלבנים – לקוח כלשונו מתוך הפרק באלה המסעות המתאר מסע צליינות למקומות קדושים בחוף-לארץ. העורך של תוצאות ארץ-ישראל השמיט את החלק הזה כולו, פרט למשפטים המתייחסים לעכו, ששולבו בחלק הארצישראלי של החיבור. תיאור בית-הכנסת של צור, הכלול באלה המסעות ונשמט בתוצאות ארץ-ישראל, מחזק את ההשערה, שאלה המסעות נכתבו בשלהי תקופת הצלבנים, לפני חורבן עכו, ואילו תוצאות ארץ-ישראל הוא עיבודו של ספר זה, שנעשה אחרי נפילת עכו וקץ ממלכת הצלבנים (וראה לעיל, מס' 66 והערה 1 שם).
- 3 והשווה התיאור הכוללני באלה המסעות.
- 4 הוא ר' שמשון משאנץ, מגדולי בעלי התוספות. ראה עליו: אורבך, בעלי התוספות, א, עמ' 265–344, ובייחוד עמ' 271–279. לפי כרוניקה חדשה נפטר ר' שמשון בעכו בשנת 1214. ראה: תא-שמע, כרוניקה חדשה, עמ' 323 (וראה לעיל, מס' 18).
- 5 אינו ידוע ממקור נוסף. לפי השערת גרוס הכוונה לר' יוסף משיילו (Saulieu). ראה: Gallia Judaica, p. 101, p. 646.
- 6 המהדיר השלים: "ר' יוסף ארמלי בן רבינו יחיאל" על-פי סדר הדורות לשנת ה"ח, הערך "יחיאל מפריס". ראה: Gallia Judaica, p. 91. עלייתו של יוסף, בנו של ר' יחיאל מפאריס, נזכרת גם בכרוניקה הנזכרת לעיל, הערה 3. (ראה ציטוט שלה, לעיל, מס' 33, הערה 1). וראה גם ציטוט להלן, הערה 7.
- 7 בכ"י אוקספורד-בודליאנה, Mich. 46 (קטלוג נויבאוואר, מס' 781), דף 67 ע"א, מכונה בנו של ר' יחיאל מפאריס "מושירא דילשוט". לפי גרוס מקורו בכינוי הצרפתי Messire Dieu le Saut. ראה: Gallia Judaica, p. 92. קוק מקיים את הכתיב "דילשוט", הנזכר גם בתוך: "פסקים של ר' שלמה מדרך לונדון", מהדורת מי"ל זקס, סיני, יג (תשי"ג-תשי"ד), עמ' רלב, סימן כד, (בקטע העוסק בכוונתו לעלות עוד לפני אביו: "מושירא דילשוט", בנו של רבינו יחיאל, שנדר ברבים כשיצא מתפיסה לעלות לארץ-ישראל, והתיר לו אביו מטעם כבוד אביו, שהיה עוד קיים), ובמקורות נוספים על-פי שם-התואר הצרפתי délicieux. מקור הכינוי הוא, כפי הנראה, פאראפראזה של "בן פורת עלי עין". וראה: ש"ח קוק, "ר' יחיאל מפריז ויישיבתו בעכו", עיונים ומחקרים, ב, עמ' 138; וראה בעיקר: אורבך, בעלי התוספות, עמ' 456 והערות 32–33.
- 8 הוא, כנראה, ר' יוסף משאנץ. לדעת גרוס נשתבש השם (וראה לעיל, מס' 61 והערה 1 שם). ושמה צריך לקרוא ר' יוסף משנטש?
- 9 המהדיר מעיר, כי Zagora היא במאקדוניה. ושמה היא Segura שבספרד! וראה: נויבאוואר, עמ' 106.
- 10 ראה עליו: אורבך, בעלי התוספות, א, עמ' 275–276; וראה גם לעיל, מס' 47. על שלמה, נכדו של ר' שמשון משאנץ, ראה מס' 47, הערה 1.
- 11 זו הידיעה היחידה מן הזמן ההוא על מקום קבורתו של הרמב"ן, אך ראה להלן המדור "מקומות קדושים", הערך "חיפה", מס' 15 שמוזכר מסורת זו, אך ככל הנראה מקור הידיעה היא החיבור שלפנינו, וראה שם הערה 1. וראה לעיל, הערך "חברון", מס' 11, על רצונו של הרמב"ן לחצוב לו שם קבר. מסורות עממיות על מקום קבורתו של הרמב"ן ראה גם: איש-שלום, קברי אבות, עמ' 194–195. כן ראה המדור "מקומות קדושים", הערך "טבריה", מס' 17. מעתיק כה"י קרא כאן "מורי הרב ר' משה בן נחמן" ועל כן יחס החיבור ל"פלוני אלמוני תלמיד הרמב"ן", אך ככל הנראה מן המסורות המובאות בחיבור היה בעל תוצאות ארץ-ישראל צרפתי או אשכנזי. דומה

[machonEI@ybz.org.il](mailto:machonEI@ybz.org.il)

טלפון 02-5398822-3

אפוא שבכה"י היה כתוב "מור" כלומר "מורנו", שהוא תואר כבוד סתמי, שאינו מלמד על זיקה בין הכותב לבעל התואר, ואילו המעתיק הפך את סימן הקיצור לאות י', ובכך ייצר את הקשר האישי, הישיר, בין השניים.

לפני שנת 1291

עכו, מס' 68

--- pro parte Benvenuti Judei filii quondam Callo Judei de Accon, habitatoris insule Cypri --- mandamus quatinus eundem Benvenutum habere veluti in omnibus pro nostro Veneto et fideli --- Datum die VII<sup>o</sup> Februarii VIII<sup>o</sup> indictionis.

מקור: Archivio di Stato, Venezia, Lettere di Collegio, 1308–1310, f. 69r.

D. Jacoby, Citoyens, sujets et proteges de Venise et de Genes en Chypre du XIIIe au XVe siecle, Byzantinische Forschungen, V (1973), p. 171, n. 42

תרגום

--- למען<sup>1</sup> בנוונטוס היהודי, בנו של אחד קאלו,<sup>2</sup> יהודי מעכו, תושב האי קפריסין --- מצוים אנו, שאותו בנוונטוס ייחשב בכול כוויניציאני ונתין<sup>3</sup> --  
ניתן ב-7 בפברואר 1310.

ספרות: J. Starr, Romania – The Jewry of the Levant after the Fourth Crusade, Paris 1949, p. 104; יעקבי, התפשטות המערב, עמ' 248; הנ"ל, היהודים הונציאנים, עמ' 55.

- 1 המקור שלפנינו הוא מכתב ששלח פייטרו גארדיגו, הדוגיה של ויניציה, לכל פקידי הקומונה ב-7 בפברואר 1310.
- 2 קאלו הוא קיצורו של השם האשכנזי קלנימוס (Kalonymos). ראה: D. Jacoby, Un agent juif au service de Venise – David Mavrogonato de Candie, Recherches sur la Mediterranee orientale du XIIe au XVe siecle, London 1979, p. 89, n. 112
- 3 בנוונטוס פנה לשלטונות ויניציה בתביעה לאזרחות על-סמך היותו אזרח ויניציאני בעכו. ואולם, השלטונות לא קיבלו את טענתו, והכירו רק במעמדו כנתין ויניציאני. על ההבדל בין אזרח (civis) לנתין (fideles) ראה: Jacoby, Citoyens, pp. 171–172. יש מקום לשער, שגם בעכו נהנה יהודי זה ממעמד של נתין, כשאר היהודים במושבותיה של ויניציה. ראה: יעקבי, היהודים הונציאנים, עמ' 53–55.

לפני שנת 1291

עכו, מס' 69

נשלם זה הספר הנכבד, ביאור מורה הנבוכים מ(את) הר(ב) משה ז(כר) צ(דיק) ל(ברכה) על ידי לי! שבתי כהן<sup>1</sup> בן החבר ר' ישעיה(ה) כהן שי(חיה) בן הרב ר' יהודה הכהן בן הרב ר' משה הכהן מעכו<sup>2</sup> ת(היה) נ(שמתו) צ(רורה) ב(צרור) ה(חיים), והיתה השלמתו בששי בשבת חודש אדר שנת חמשת אלפים וק"ס לבריאה.<sup>3</sup>

מקור: כ"י פאריס, הספרייה הלאומית, heb. 698, דף 91 ע"א.

פורסם: ש' רוזנברג, שלם, ד (תשמ"ד), עמ' 421.

- 1 המעתיק הוא בן למשפחת באלבו מקנדיאה ותלמידו של הפילוסוף הירושלמי אליהו בן אליעזר האשכנזי, שמת בשנת 1401. על ר' אליהו ראה: הערך "ירושלים", מס' 128 והערה 1 שם. על המעתיק ראה שם, מס' 129 והערה 2.
- 2 משה הכהן מעכו חי, כנראה, במחצית השנייה של המאה הי"ג, שכן אין בידנו שום ידיעה על יהודים בעכו בתקופה הממלוכית. העתקת כתב-היד היא משנת 1400, והתארוך הניתן לעיל הוא אפוא אפשרי. שטיינשניידר, שהכיר את נוסח הקולופון מן הדפוס, רצה לתקן את המלה "מעכו" ל"בלבו", אך בדיקת כתב-היד העלתה, שאין אפשרות לתקן כך. שושלת-היוחסין הנזכרת כאן נזכרת בהרחבה בכ"י קיימברידג', ספריית האוניברסיטה, Add. 377, דף 166 ע"א, שגם אותו העתיק שבתי בן ישעיה הכהן. הרשימה שם כוללת שלושה דורות לפני משה מעכו.
- 3 פברואר-מארס 1400.

שנת 1290

עכו, מס' 70

ואמנם הסי(מן) לשנת חורבן עכו הוא "הכל הבל",<sup>1</sup> כי ה"א של "הכל" הוא חמשת אלפים, ו"כל" סודו נ',<sup>2</sup> כי בחמשת אלפים שירמזו לה' חומשי תורה ונ' שרומזים לנ' שערי בינה נעשה היכל נפשם, הקבל בסגול סגול, וקבל בחטף פתח ופתח, כי נשרף בית הכנסת, כמו שאמרנו בספר דברי הימים.<sup>3</sup>  
**מקור:** כ"י מוסקווה, הספרייה הלאומית, אוסף גינצבורג, 755, דף 111 ע"ב – ס' אוצר חיים ליצחק דמן עכו.

**פורסם:** קדר, יהודים ושומרונים, עמ' 406.

- 1 קוהלת א: א.
- 2 שנת נ' מופיעה פעמים אחדות במקורות העבריים כשנת חורבן עכו. ייתכן, שמקור התאריך המוטעה הוא בדרשה שלפינו, ה"מעגלת" את התאריך לצרכיה. גם ייתכן, כי הדרשה מכוונת לפורענות אחרת שפגעה ביהודי עכו, אלא שאין הדבר ידוע לנו. הד של נפילת עכו עולה גם מדבריו של עמנואל הרומי, המתייחסים, כפי הנראה, יותר לחורבן העיר עכו מאשר לחורבן הקהילה היהודית במקום: "מתי נשחת עכו? במלאת שפקו. ומדוע נשחת עכו? כי השחית כל בשר את דרכו. ומה אומר עכו? ראה ה' והביטה למי עוללת כה"; מחברות עמנואל, א, מהדורת ד' ירדן, ירושלים תשי"ז, עמ' 122.
- 3 ספר דברי הימים לר' יצחק דמן עכו, שהוא המקור לידיעה על חורבן עכו המופיעה בספר יוחסין (להלן, מס' 71) ובפירושו של ר' אברהם הלוי (להלן, מס' 72). מן השימוש הדרשני במספר השנה עולה, כי הציון "שנת נ'" אינו טעות סופר. וראה: נ' אלוני, "חמשה כתבי-יד עבריים בספריית לונד (שבדיה)", עלי ספר, ד (תשל"ז), עמ' 7. אלוני מביא רשימות היסטוריות, שנכתבו בראשית המאה הי"ד בדף האחרון של ספר התרומה, ובכלל זה "ח"י בסיוון נחרב עכו, נ"א לפרט, יום ו' ", שהוא התאריך המדויק: יום ו', 18 במאי 1291.